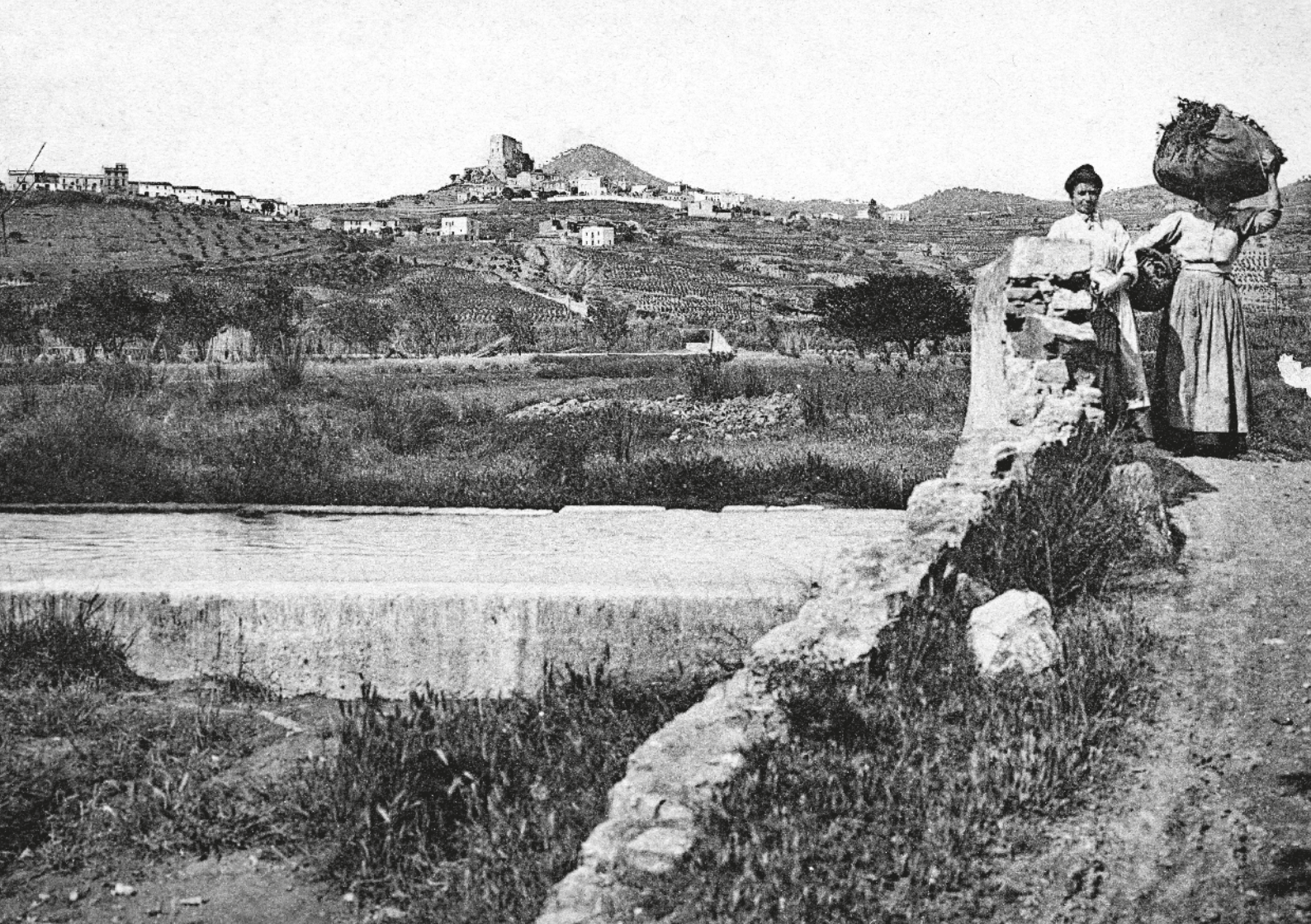

EL PAPIOL

DESAPAREGUT

Andreu Faura Arís

EL PAPIOL DESAPAREGUT

 efadós®

 Ajuntament
del Papiol

ESPAI RECERCA
PEL PATRIMONI
DEL PAPIOL

EL PAPIOL DESAPAREGUT

Col·lecció Catalunya Desapareguda

Primera edició: febrer 2020

© dels textos: Andreu Faura Arís

© del pròleg: M. Teresa Ahicart Amigó

© de les fotografies: diversos autors

© de l'edició: Editorial Efadós

© de la col·lecció Catalunya Desapareguda: Editorial Efadós

EDITORIAL EFADÓS

Carrer d'Edison, 3 - Nau A
Polígon industrial les Torrenteres
08754 El Papiol (Baix Llobregat)
Telèfon 93 673 12 12
efados@efados.cat
www.efados.cat

Idea original, disseny i fotocomposició:
Editorial Efadós

Col·laboració:
Ajuntament del Papiol

Amb el suport:

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Cultura**

Assessorament lingüístic:
Esteve Garrell Serrano

Fotografia de portada:
Autor desconegut / Editorial Efadós

Fotografia de la portadella:
A. T. V. (Ed.) / Editorial Efadós

Acronims i reduccions:
AFCEC (Arxiu fotogràfic del Centre Excursionista
de Catalunya)
BIBLIOTECA (Biblioteca Valentí Almirall)
PATRIMONI (Espai de Recerca pel Patrimoni
del Papiol)
ICGC (Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya)

ISBN 978-84-17432-56-0
DL B-6223-2020
Imprès a Catalunya

Tota forma de reproducció, distribució, comunicació pública
o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb
l'autorització dels seus titulars, salvant l'excepció prevista per
la llei. Si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment
d'aquesta obra, dirigiu-vos a CEDRO (Centre Espanyol de
Drets Reprogràfics) - www.cedro.org

Índex

Pàg. 6

PRÒLEG

Tens els ulls verds com la meva besàvia

Pàg. 8

INTRODUCCIÓ

L'evolució del poble del Papiol

Pàg. 12

CAPÍTOL 1

El centre històric, orígens de la vila

Pàg. 120

CAPÍTOL 2

Part de ponent del poble

Pàg. 160

CAPÍTOL 3

Fora del nucli urbà

Pàg. 184

ÍNDEX ALFABÈTIC

Pròleg

TENS ELS ULLS VERDS COM LA BESÀVIA

M. Teresa Ahicart Amigó, de cal Milet

El temps no s'atura, és com una màquina destructora, però també formadora, de la qual aprenem. Mai no en sabem prou. Per això, jo, ara em pregunto, què és un pròleg? Potser aquells que s'avancen al temps, el qui ha tingut la idea... Busquem en la memòria tot allò que sembla rellevant.

Ja ho deia la meva mare: «Tens els ulls verds com la besàvia». Ep, de part de mare! Sempre cal que especifiquem de quina part venim, si la del pare o la de la mare. Una història acompanyada de fotografies és el millor regal que ens poden fer aquests «joves» de l'editorial Efadós amb la ploma de l'Andreu

Faura. Ells també busquen de quin color tenien els ulls els seus avis.

El nostre poble és petit. Tot i així, té història i memòria. L'ermita de la Salut i el castell en són una mostra. Els pagesos treballaven les terres, tenien cura del bestiar i dels boscos. Per aquells temps, el que avui és l'ermita de la Salut era la parròquia de Santa Eulàlia de Madrona, l'església del poble. Ara bé, com que la població anava creixent al voltant del castell, es decideix traslladar la parròquia de la Salut al castell. Fou més tard que passà a dir-se ermita de la Mare de Déu de la Salut, tal com la coneixem avui, un lloc de pregària on celebrem el culte a la Mare de Déu cada 8 de setembre amb l'Aplec. El temps és or i mestre de les nostres vides.

Les fotografies formen part de la vida mateixa. Les fem perquè no s'escapi o es perdi aquell instant. De fet, ens ajuden a viure, a refrescar la memòria. La fotografia és com la borsa, va guanyant valor amb el pas del temps, i més quan els protagonistes han traspasat a una altra vida. Aleshores ens fan plorar. Però si recordem «aquell dia» que ens va fer tan feliços ens fa riure, o ens fa sentir ridículs: «Com és possible que em casés amb aquest vestit!». Sens dubte, les fotografies ens fan sentir emocions.

Mirant les fotografies d'aquest llibre ens adonem de com ha passat el temps per a tots. Mirem-lo amb amor i segur que hi trobarem uns ulls semblants als nostres.

Introducció

L'EVOLUCIÓ DEL POBLE DEL PAPIOL

Andreu Faura Arís

Les primeres paraules que fèiem servir a *L'Abans* eren aquestes: «Gràcies per obrir-nos les vostres cases i el vostre record»; enguany ja farà vint-i-quatre anys. Es va fer una recopilació d'imatges inèdites de particulars i famílies acompanyada de textos que van nodrir-se bàsicament de la memòria oral dels testimonis de l'època.

El llibre ens va ajudar a conèixer de més a prop la nostra història com a poble i passava a complementar les valuoses aportacions històriques que va realitzar mossèn Martí Albanell a l'arxiu del castell i l'arxiu parroquial, entre d'altres, publicades el 1926 a les *Notes històriques del Papiol*. Mossèn Albanell fou el vicari de la parròquia de Santa Eulàlia en temps de mossèn Rull –rector des del 1917. Aleshores

encara no s'havia esdevingut la terrible Guerra Civil, que entre tantes vides destrossades per sempre i la pèrdua de familiars i amics també va provocar l'enderroc de l'església i la crema de pràcticament tot l'arxiu parroquial.

També els estudis que, amb tant d'afany, va fer el nostre cronista Esteve Faura i Casanovas (1920-2013) a la revista *Les Escletxes* i que després va recopilar a *L'ahir i l'avui* (Faura, 1999) són un referent, així com el llibre de l'art romànic (Pagès, 1992), el de l'ermita (Jordà, 1998), el del Galceran (Orive, 2011), el de la Guerra del 1936 (Faura, 2018), i l'exposició dels Cals (Patrimoni, 2019). Tots ens han ajudat en aquest llibre.

Avui presentem un nou recull d'imatges, algunes extrems de la recerca que es va dur a terme per escriure *L'Abans*; d'altres són aportacions noves de famílies i, en una petita

JOSEP BOIXADERA / EDITORIAL EFAÓS

EL CARRER DE BARCELONA

A la pàgina anterior, el carrer de Barcelona a la dècada del 1920. En primer terme, a l'esquerra, cal Mariano, i a la dreta, l'escola pública de noies, amb la bandera penjada a l'entrada; la casa després fou *cal Francisco Mallorca*. Al fons, a l'esquerra, cal Fitó amb la seva torratxa.

BÒBILES I TERRALS

Terme municipal a la dècada dels seixanta. En el centre, el castell i el nucli urbà. Als afores, hi destaquen les bòbiles i els terrals. A la part superior esquerra, Ceràmiques Guasch; més a la dreta, al costat del cementiri, la ceràmica Llopis, *la Rajoleta*; més avall, també a l'esquerra, la bòbila la Parellada de ca n'Esteve, i a la part superior de la dreta, en construcció, la bòbila de les Argiles.

CARLOS RODRÍGUEZ ESCALONA / ICGC

porció, les que s'han trobat als arxius fotogràfics de Barcelona. Cal fer una menció especial a Ramon Olivé Palàs, de cal Cai, un home que no va dubtar d'afegir a la seva botiga de comestibles el primer telèfon del poble (1918), la farmàcia i la merceria de la seva filla Leonor, entre d'altres serveis. També va editar les primeres postals del poble, que va encarregar a fotògrafs de renom –per la qualitat de les fotografies podem fer aquesta valoració– dels anys deu del segle xx, però que malauradament no se n'han conservat tots els noms; en el nostre llibre les anotem amb l'epígraf *Olivé (Ed.)*.

També hi hem enregistrat totes les autories de fotògrafs que hem pogut saber i la procedència de la imatge, família o particular, a sota de cada fotografia. Tenim fotografies de la vida quotidiana fetes pel doctor Miquel, químic i farmacèutic propietari dels Laboratoris Miquel de projecció internacional, i gran aficionat a la fotografia, que va estiuejar força anys al carrer del Migdia.

Els continguts d'aquest llibre estan centrats en l'urbanisme, estructurat en tres capítols: el centre històric, en

el primer capítol; la part nova o de ponent de la vila, que inclou la colònia d'estiuejants, en el segon capítol, i tot el que queda fora del nucli urbà, masies, ermita, Escletxes, bòbiles, mina Berta, etc., en el tercer capítol.

Ens han anat bé les fotografies de les festes al carrer, com els Tres Tombs, la benedicció de Rams, les processons de Divendres Sant o de Corpus, la benedicció d'automòbils per Sant Cristòfol; també els retrats dels escolars que es feien al carrer; els veïns que sortien de les cases quan s'adonaven de la presència del fotògraf; les feines del camp, i els grans esdeveniments, com la inauguració de la nova església el 1950 per part del bisbe Modrego. Totes aquestes imatges ens han permès ensenyar els carrers i les cases del poble, amb la seva activitat diària.

Aquest llibre, amb records inesborrables dels nostres avis i pares, i fotografies dels carrers i indrets del poble, ha de servir perquè puguem traspasar el relleu de la història local als nostres fills i filles. Aquí teniu el nostre testimoni del Papiol desaparegut. Gaudim-lo!

AUTOR DESCONEGUT / EDITORIAL EFADOS

CAPÍTOL 1

El centre històric, orígens de la vila

Els antics habitants del Papiol vivien en masos disseminats pel terme municipal i tenien com a lloc de culte la parròquia del puig Madrona, a la Salut. L'any 1315 el rei Jaume II concedeix el trasllat de la parròquia a Galceran del Papiol, cavaller i senyor del castell, qui fa construir una nova església i un cementiri al costat del castell. Sembla que el trasllat de la parròquia pretenia consolidar el poblament, aleshores entre 33 i 36 focs o nuclis familiars, que anava augmentant gràcies al treball que generaven les terres del castell. La nova església del Papiol es va dedicar a Santa Eulàlia de Mèrida i l'antiga església de la Salut passà a ser ermita sota l'advocació de Sant Pere de Madrona.

D'ençà de l'augment del nucli de població al voltant del castell, el poble va anar expandint-se cap al carrer de Montserrat, a tramuntana, i al carrer Major, a llevant, que es perllongà cap al carrer del Carme, al nord-est, al segle XIX. La carretera que enllaça el tren (1856) amb el centre del poble és del 1889. La part del poble amb vistes al riu és posterior.

EL CREIXEMENT URBÀ

Imatge del 1929. Aquest era l'aspecte del nostre poble amb poc més de mil habitants (1936: 1.159 habitants). Hi destaca la riera de Rubí i el pont del tren que el travessa, el castell, l'església vella, la Casa de Pedra i la carretera, a l'extrem esquerre de la qual hi ha cal Muray i a l'altre extrem, cal Girona. En construcció a la carretera, cal Roig (cal Barberà) i al seu costat, cal Joanet de l'Hostal. Enmig de les dues construccions, avui hi ha l'Ajuntament. A la part inferior de la dreta, les casetes del Pi, a l'actual carrer de Lluís Companys, acabades de construir el 1929 pel contractista d'obres Amadeu Jané. A la part inferior de l'esquerra, cal Padrós.